

Justitiedepartementet, ju.remissvar@regeringskansliet.se, ju.L7@regeringskansliet.se

Dnr: Ju2024/02572

Vår referens: Jenny Norén

jenny.noren@vision.se, tel: 076-771 85 43

Remissyttrande avseende SOU 2024:80 Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll

Fackförbundet Vision representerar cirka 218 000 tjänstepersoner inom kommun, region, privata bolag och kyrkan.

Visions synpunkter på förslagen

Vision välkomnar att utredningen har lyssnat till det massiva motstånd som har kommit från Vision, professionerna, civilsamhället och många andra och att kommuner och regioner inte berörs direkt av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Men Vision vill att lagförslaget ska slopas helt av följande skäl:

Risk för minskat förtroende och minskad social tillit kvarstår

Tillit till och förtroende för yrkesverksamma i myndigheter, kommuner och regioner är några av samhällets största tillgångar vars betydelse inte kan överskattas. Detta påverkar hela samhällsapparaten och demokratin. Vision tror att den föreslagna uppgiftsskyldigheten skadar grundläggande samhällsvärden som förtroende, integritet och rättssäkerhet.

Det finns en överhängande risk att människor som lever i utsatthet inte kommer att kunna skilja på vilka offentliga aktörer som har, respektive inte har, uppgiftsskyldighet. Risken är stor att dessa människor inte tar kontakt med exempelvis skolan eller socialtjänsten när de är i behov av stöd, trots att dessa inte har uppgiftsskyldighet, och att vuxna och barn därmed går miste om sina mänskliga rättigheter. Det skulle i sin tur riskera att förstärka den utsatthet som dessa människor lever i då de förflyttas ännu längre bort från samhällets skyddsnet. Papperslösa som är brottsoffer, eller vittnen till brott, är de som vi tror kommer drabbas värst när de av rädsla inte vågar uppsöka myndigheter. Våldsutsatta kvinnor, inte minst kvinnor utsatta i prostitution, far i sådana situationer väldigt illa.

En lag om uppgiftsskyldighet öppnar dörren till ett angiverisamhälle vi inte vill ha

Angiveriverksamhet, så som den som utredningen föreslår, skadar människors tillit till samhället och Vision befarar att när lagen, instruktioner och rutiner är på plats så kommer det gå lätt att utöka listan med fler aktörer. Det är bara att ändra i utlänningslagen 17 kap 4 §.

Denna lagstiftning är fel väg att gå. Vision vill istället se förslag som leder till social hållbarhet, ökad tillit och gemenskap i samhället. Det därför av stor vikt att regeringen prioriterar åtgärder som stärker människors möjligheter att söka hjälp och stöd utan rädsla. Ett urholkande av tilliten

till samhället påverkar enligt forskning också andra välfärdsått negativt, såsom fysisk och psykisk hälsa, skolresultat, kriminalitet och drogmissbruk.

Fler än de sex utpekade myndigheterna kommer att beröras

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten gäller för varje uppgift som den utlämnande myndigheten förfogar över och inte bara uppgifter ur allmänna handlingar. Det betyder att tjänstepersoner inom Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Pensionsmyndigheten och Skatteverket även kommer att vara skyldiga att lämna andra uppgifter som man får kännedom om i tjänsten genom så kallad "sidoinformation". Ett exempel är en tjänsteperson vid Skatteverket som i samband med en kontroll av en persons bosättning (kontrollbesök) gör iakttagelser av en annan person i bostaden som medför att det finns anledning att anta att han eller hon är en utlänning som saknar rätt att vistas i landet. Ett annat exempel är en frivårdsinspektör som besöker en klient som gör samhällstjänst, exempelvis hos en frivilligorganisation, då tjänstepersonen kan uppmärksamma personer som kan antas vara papperslösa. I alla ärenden som gäller två individer (t.ex. barn, omvårdnad osv) där en kan vara medborgare och den andra saknar uppehållstillstånd så behöver Försäkringskassan anmäla. Förälder 1 kan söka hjälp för att ta hand om barnet men det kan sluta med att förälder 2 utvisas ur Sverige. I praktiken kommer människor i utsatta situationer inte ansöka om hjälp.

Ett annat exempel som direkt berör kommuner och regioner är möten om samordnad individuell plan (SIP-möten). I dessa ingår vård, skola, hemtjänst, socialtjänst men även ibland Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Oavsett att inte kommuner och regioner omfattas av uppgiftsskyldighet så gör myndigheterna det. Om en uppgiftsskyldighet införs för dessa myndigheter kommer det i praktiken att innebära att allt som sägs på ett SIP-möte måste vidarebefordras av myndigheterna som ingår.

Vision vill också påtala att det finns en stor risk att de resurser som kan antas krävas i de myndigheter som föreslås omfattas av uppgiftsskyldighet leder till en resursförskjutning och undanträngningseffekter på verksamheternas kärnverksamhet och troligen kommer leda till sämre service i form av bland annat längre handläggningstider. Utöver det finns risk att kompetensförsörjningen kommer att försvåras om medarbetare inte vill arbeta i verksamheter som omfattas av uppgiftsskyldighet.

Sammanfattningsvis vill vi säga att vi är övertygade om att sådan angiveriverksamhet som föreslås i utredningen kommer att påverka tilliten negativt till välfärdens personal, myndigheter och samhället i stort. Offentliganställda professioner ska inte användas som verktyg i jakten på papperslösa, de har helt andra uppdrag och uppgiftsskyldighet går stick i stäv med dessa.

Veronica Magnusson, förbundsordförande Vision